

renciji so : šola in pouk ; vprašanje o katekizmu ; cerkveno-pravna vprašanja in socijalne zadeve.

Vnanje države.

Iz Rio-de Janeiro — se poroča, da misli vojska na kopnem kakor tudi mornarica proglasiti Fonseca do-smrtnim diktatorjem.

Narodno gospodarstvo.

Trgovska in obrtniška zbornica.

(Konec.)

VII. Za obnovo znamenega vpisa, katerega je po § 16 zakona o obrani znamek obnoviti vsakih 10 let, veljajo ista določila, katera za vnovični vpis, razen tega je predložiti certifikat o prvotnem vpisu znamke.

Oni štirje znameniti izvodi, kateri se morajo predložiti, morajo biti popolnoma enaki vloženi znamki. Z znamkami, pri katerih se podoba vsled pridejanih dodatkov (odlik, svetinji i. t. d.) razločuje od prvotno vpisane, ravnalo se bode kot z vnovič vpisanimi. Dodatki so le dopuščeni, ako ostane vsled njih značna podoba nepremenjena. Če so pridejani starim znankam, ki niso primerne novemu zakonu o obrani znamek, samo mali oznamenilni dodatki (zvezje, kolobarji i. t. d.), vsled katerih se pa ne premeni izdatno vsa podoba, tedaj je mogoče vpisati znamke ne kot vnovič, ampak kot obnovno ter jim tako pripoznati prvotno predpravico (trg. min. 29./6. 1890 št. 27.707).

Pri znamkah, katere so v desetletni dobi veljavnosti svoje menjale svoje posestnike, oziroma so bile prepisane, merodajen je za čas obnove dan in leto prvotnega vpisa (ne prepisa).

VIII. Prepis znamke. Ako je prešla značna pravica vsled menjave posesti podjetja na novega posestnika, mora taisti, razun slučajev, v katerih vodi nadalje podjetje vdova ali pa mladoletni dedič znamenega posestnika, ali se pa nadaljuje podjetje na račun zapuščinske ali konkursne imovine, dati prepisati znamčno pravico v treh mesecih po dobljeni posesti na svoje ime, ker bi nehala značna pravica v nasprotnem slučaju.

Da se prepiše znamčna pravica, mora dokazati prosilec pridobitev dotičnega podjetja, predložiti vpisni certifikat, plačati odredbino 5 gold., ter prinesiti kolek za 50 kr.

IX. Pri inozemskih prosilcih znamenega obrane uporabljajo se takisto le ta določila, in dati je inozemske znamke vpisati ne samo pri trgovski in obrtniški zbornici na Dunaji, ampak tudi v Budapešti.

Predložiti pa morajo inozemci po vzajemnostnem razmerji med udeleženi državami tudi certifikate vpisu znamke svoje v domovini ali v izvirniku ali pa v potrjenem prepisu, ako je iz tega certifikata razvidno oznamenilo in stanovišče podjetja ter blago, kateremu je

znamka namenjena, onda ni treba predložiti dokazil, navedenih pod 1. točka 1 in 2.

Znamke podložnikov Norveške in Švedske in Severoameriških Zjedinjenih držav se vpisujejo vsled posebnih določil in dogovorov o obrani znamek z dne 10. majnika 1890 in 25. novembra 1871 tudi tedaj, kedar obstoje samo iz imen, tvrdk in drugih besed, da je le dokazano, da so vpisane v domovini (trg. min. 10./6. 1891, št. 23.208.)

Da se hitro in gotovo zvršujejo vpisi in da ni zamudnega dopisovanja, dobro je, da inozemci izročajo tukajšnjim pooblaščenem vpisna priznanila.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

Božidar Vuković. Tiskanje slovenskih in hrvatskih knjig na Nemškem. Prve slovenske in hrvatske tiskarne v domovini.

Čudno je, da je junaška Črna Gora imela prvo tiskarno na slovanskem jugu, a Dobrovnik, jugoslovanske Atene, tiskal je vse svoje knjige do prešlega stoletja v italijanskih mestih, ker ni imel svoje tiskarne.

Tudi v Hrvatski je bila ustrojena prva tiskarna v gnezdju junakov, v Senji, a ustrojil jo je 1506. l. neki Gregor, ki je bil v mladosti odšel v Benetke in ondi se izučil tiskarstva. Pozneje je na poziv Senjskega vikarija Silvestra Bedričiča prišel v Senj, da natisne več knjig, vse z glagolico, mej njimi tudi misal. Zna se, da je Gregor živel in delal v Senji do 1509. l. Leta 1531. pa nahajamo na Reki v hiši škofa modruškega Šimna Kožičiča glagolsko tiskarno. Ta škof je bil namreč 1530. l. v Benetkah, od koder je pripeljal dva italijanska tiskarja Dominika in Bartula, da mu tiskata cerkvene knjige. Ko je Kožič umrl 1535. l., bilo je konec njegove tiskarne.

V Zagrebu je bila tiskarna že 1527. l., katere je bil lastnik Štajerc Hermagora Kraft. Kaj več ne vemo o tej tiskarni. Potem je, kakor je videti, zaspalo vse in spalo do konca 17. stoletja. Okoli 1690. l. pa je ustrojil Pavel Ritter (Vitezović) zopet tiskarno, v kateri se je mnogo tiskalo do smrti njegove 1713. l.

Kakor baron Ungnad, tako je tudi sin neumrlega sigetskega junaka, grof Jurij Zrinski, oklenil se Lutro-vega nauka in širil knjige v tem duhu spisane. Ker je Medjimurje bilo imetje Zrinskih, ustrojil je Jurij 1570. l. tiskarno v Nedelišču in natisnil več del, tudi hrvatski prevod sv. pisma nove zaveze Mihajla Bučića, naddjakkona in župnika na Belici v Medjimurju. Ker pa je bil Bučić tudi pristaš Lutrov, zato so na zapoved hrvatskega cerkvenega zbora vse te knjige sežgali. Razen tega je natisnil v Nedelišču 1574. l. znamenito delo, namreč hrvatski prevod Werböczyjevega ogrskega zakonika, ka-

teri latinski slove: „Tripartitum opus juris consuetudinarii.“ Eden lep odtisek te knjige ima knjižnica hrvatskega vseučilišča v Zagrebu.

Ne ve se za nobeno drugo delo, ki bi bilo v Nedešču tiskano, tudi ne, kaj je bilo pozneje s to tiskarno. Leta 1587. pa je imel Varaždin svojo tiskarno, katero je upravljal Slovenec Mandelc. Ta Mandelc je bil prvi slovenski tiskar. Leta 1575. je bil ustrojil v Ljubljani prvo tiskarno in natisnil v njej do 1582. l. množino različnih, zlasti slovenskih knjig. Izpod njegovega tiska je izšla na svetlo 1578. l. zelo redka dandanes hrvatska knjiga, namreč: „Kronika vezda znovich zpravljena szlovenskim jezikom po Antolu pope Vrancze, kanovniku Zagrebechkom.“ Isti pisec je na svetlo dal še „Tumačenje evangelja“, in „Postilo svetih“. Ker pa je bil Lutrovega mišljenja, sežgali so mu vse knjige.

Ravno se je bil Mandelc pripravljati, da začne tiskati slovensko sv. pismo, ko mu doide zapoved, da se mora izseliti iz domovine, ker je bil pristaš Lutrovega nauka. Prepeljal je svojo tiskarno najprej v Güssingen na Ogrskem h grofom Batthyanyom, pozneje v Monyorókerék h grofom Erdödyom, a 1587. l. ga nahajamo v Varaždinu, kjer je tiskal knjige do 1595. l. Tega leta se je preselil bržkone vsled pregnanstva na Ogrsko. Kakor je v Ljubljani po Mandelčevem pregnanstvu prešlo sto let, predno so zopet dobili tiskarno, tako je tudi Varaždin ostal po njegovem odhodu blizu sto let brez tiskarne. Leta 1774. pa nahajamo tu J. Th. Trattnera kot tiskarja, in od takrat ima Varaždin vedno svojo tiskarno.

Pozneje so dobila še druga hrvatska mesta vsaka svojo tiskarno.

Razne reči.

— Presvetli cesar je podelil županu v Ložu gosp. Gregorju Lahu zlati križec za zasluge. Čestitamo.

— Presvetli cesar je podaril sledečim občinam, po uimi poškodovanim na Koroškem: Sorgu 300 gld., Smartnem ob Vrbskem jezeru 800 gld., ter občini Steindorf za zidanje šole 200 gld.

— Upokojen je č. gosp. Anton Zorman, župnik v Nevljah.

— Mestni zbor ljubljanski je sklenil končno v seji dne 17. t. m., da se pripusti poštnemu erarju prostor na trgu Jožefovem za zidanje novega poštnega in telegrafskega poslopja.

— Dolenjska železnica. Obravnave zaradi zidanja dolenske železnice, ki so se vršile dalje časa med trgovskim ministerstvom, kranjskim deželnim odborom in dotičnim komorcijem, so se dognale definitivno.

— Potrjena izvolitev. C. kr. trgovinsko ministerstvo je potrdilo izvolitev gospod Ivana Perdana za predsednika in gospod Antona Kleina za podpredsednika trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

— „Matica slovenska“ bode imela dne 25. t. m. odborovo skupščino v društveni hiši na Krongresnem trgu št. 7.

— Castiti g. Jakob Lebar, kaplan v spodnji Idriji, je imenovan za farnega vikarija v Črnem Vrhu.

— Promoviran je bil dne 7. t. m. na Dunajskem vseučilišču č. g. Hilarij Zorn, c. kr. profesor na Goriški realki.

— Cesaričinja vdova, nadvojvodinja Štefanija je prišla te dni v Opatijo, ter ostane tam tri tedne.

— Idrijska cesta, ki pelje od sv. Lucije na Goriškem do Idrije, je sprejeta v državno upravo. Država jo prevzame 1. julija 1892. Za uravnavo ceste je preračunjeno 100.000 gld. Za Baško cesto je dovoljenih za prihodnje leto 15.000 gld.

— V Bolcu na Goriškem so se končno vender-le iznebili prejšnjega župana Jonka, ter je bil izvoljen za župana g. Anton Šulin.

— Pogorelo je v torek prejšnjega tedna v vasi Ravne, na levem bregu Soče pri Kobaridu 24 hiš, mnogo gospodarskih poslopij in ves živež. Zgorela je tudi 70 let stara ženica.

— Razglasilo. Na podstavi deželnega zakona z dné 18. februarija 1885. (dež. zak. št. 13) se s tem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasiti te svoje žrebce najpozneje do 15. decembra 1891. pri političnem okrajnem oblastvu, v čigar okoliši se nahaja stajališče žrebčevo. Dovoljeno je, zglasilo zvršiti pismeno ali ustno; ob enem pak je naznaniti ime in priimek, potem stanovišče žrebčevega posestnika, kakor tudi plemo, starost, barvo in stajališče žrebčevo. Za žrebce pod 4 leti in za nôriške žrebce pod 3 leti se ne dajejo dopustila za spuščanje. Kje in kdaj bode izborna komisija zglasene žrebce pregledavala in za nje dajala dopustila, dá se ob svojem času na znanje. C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

— Umrla je v soboto zvečer gospa soproga namestnika c. kr. državnega pravdnika v Ljubljani, g. dr. Kavčiča.

— Prelat Alojzij Karlon, štajerski, nemško-konservativni deželni in državni poslanec, je nevarno zbolel.

— Umrl je v soboto g. dr. Gregor Tušar, c. kr. gimnazijski profesor v pokoji v Gorici.

— Nova bramboyska vojašnica, katero je zgradila kranjska dežela, se je izročila v porabo vojaški upravi. Poslopje je napravljeno za dva batalijona vojakov. Poleg tega so pa še velika skladišča in baraka, v kateri bodo nastanjeni vojaki o vojaških vajah. Potrošilo se je za to zgradbo blizu 280.000 gld.

— V Ločniku na Primorskem napravi se slovenska ljudska šola.

— Iz Buenos Ayres-a se poroča, da je v pokrajini Santa Fe' naredil vihar mnogo škode. Mesto Arrayoseca je malo ne razrušeno. Prišlo je tudi mnogo ljudi ob življenje.

Iz Angleškega so poročali časniki o strašnih viharjih, ki so posebno na morju provzročili velikanske škode. Veliko ladij se je potopilo ter mnogo ljudi. Tudi iz Španjskega se poroča o raznih nesrečah na morji.